

GRAFIČKI FAKULTET U ZAGREBU

Likovno grafička kultura 2

Marina Lazić, I. godina- Dizajn grafičkih proizvoda

SECESIJA

Zagreb, 2024.g.

SADRŽAJ:

1. Uvod

2. Glavne karakteristike

2.1. Povijest secesije i glavne karakteristike

2.2. Velika Britanija, Francuska i Belgija

2.3. Bečka secesija

2.4. Slikarstvo i grafika

2.5. Arhitektura

2.6. Njemačka. Die Jugend

2.7. Hrvatska

3. Zaključak

1. Uvod

Nakon nagle industrijalizacije 18. i 19. stoljeća, umjetnici i društvo su imali potrebu za većim spajanjem prirode i čovjeka. To su učinili pomoću novog stila u umjetnosti koji je prethodio modernizmu u Beču: Secesija. Ovaj stil je imao više imena i različito se razvijao u drugačijim dijelovima svijeta. Dok su ga u Italiji zvali „Floreale“, u Njemačkoj je bio poznat kao „Jugendstil“. Razlog ovakvim razlikama je to što je cilj secesije bio ujediniti čovjeka i umjetnost tj. revoluciju i umjetnost, a svaka država je imala nešto drugačije povijesne prilike. Kao rezultat, ovaj stil je obuhvatio skoro svaki dio umjetnosti kao arhitekturu, slikarstvo, kiparstvo i primijenjenu umjetnost. Koji su elementi ovog stila i kako je postigao svoj željeni cilj? Zanimljivo je usporediti različite karakteristike secesije u drugačijim dijelovima svijeta, a pogotovo proučiti njen utjecaj u Hrvatskoj gdje je nosila taj naziv.

2. Povijest secesije i glavne karakteristike

Kao što joj naziv kaže, secesija (lat. *Secessio*- razdruživanje ili odvajanje) je nastala kao posljedica razdvajanja od dotadašnjeg akademizma i konzervativnih umjetničkih društva te su neki od glavnih elemenata dinamična, valovita linija sinkopiranog ritma, dekorativnost i asimetričnost, plošnost i stilizacija biljnih, posebice cvjetnih i geometrijskih ornamenta kao što je to u prirodi.

2.2. Velika Britanija Francuska i Belgija

Prve naznake secesije bile su u Velikoj Britaniji u dizajnima Williama Morrisa te u pokretu za obnovu umjetničkog obrta „Arts and Crafts“ čiji je isto cilj bio unaprijediti primijenjenu umjetnost i imao je mnoga slična obilježja kao cvjetne i prirodne uzorke te vijugave linije. Uz W. Morrisa neki od glavnih predstavnika ovog pokreta bili su preraphaelitski slikar Edward Burne-Jones, arhitekt Philip Webb, te pisac, slikar, filozof, teoretičar i kritičar umjetnosti i društva John Ruskin. P. Webbova „Red House“ iz 1859. g. jedna je od najranijih primjera secesijskog stila. Osim Velike Britanije, u Francuskoj se secesija pojavila oko 1880. godine pod nazivom „Art Nouveau“ po dućanu *Maison de l'Art Nouveau* (fra. Dom nove umjetnosti) u Parizu gdje se nalazio namještaj u stilu secesije. No, ovaj stil se tek počeo prepoznavati u Belgiji 1890.-ih godina zbog secesijskog izgleda kuća i interijera koji su se tada gradili u Bruxellesu. Jedan od njihovih glavnih arhitekta bio je Victor Horta i njego Hotel Tassel. V. Horta se u tim godina preselio u Pariz gdje je inspirirao francuskog arhitekta Hector Guimarda da u ovom stilu dizajnira ulaz pariškog metroa. Iz Velike Britanije, Francuse i Belgije se secesija dalje nastavila širiti.

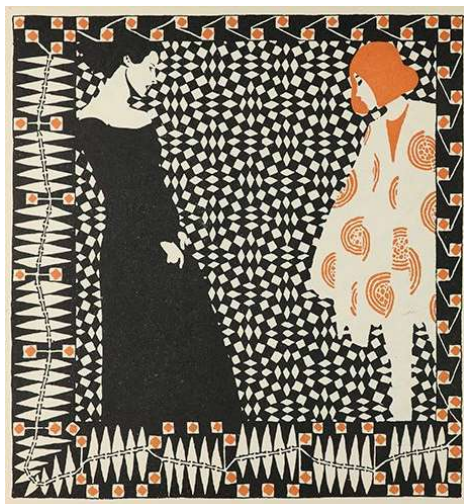
2.3. Bečka secesija

1897. godine je u Beču osnovan pokret „Bečka secesija“ pomoću kojeg je došlo do daljnjeg širenja Art Nouveau stila. Nastala je kad je skupina umjetnika, među kojima je glavni bio Gustav Klimt te Koloman Moser, Josef Hoffmann i Otto Wagner, napustila konzervativne skupine austrijskih umjetnika i odlučila stvoriti umjetnost odvojenu od akademizma. Težili su ujedinjenju svih umjetnosti i tako stvorili „Gesamtkunstwerk“ (njem. Totalno umjetničko djelo). Unutar ovog pokreta osnovali su časopis „Ver

Sacrum“ (lat. Sveto Proljeće) gdje su objavljivali mnoštvo grafičkih djela u ovom stilu. Iako se grupa rastala 1907. godine, ona je nastavila djelovati i još uvijek djeluje danas vodeći secesijske izložbe.

Od primjera Bečke secesije u slikarstvu imamo njenog predstavnika Gustava Klimta, ali i ostale poput Koloman Mosera koji je značajno utjecao na grafički dizajn 20. st., a i danas.

Koloman Moser: Rano Proljeće 1918.

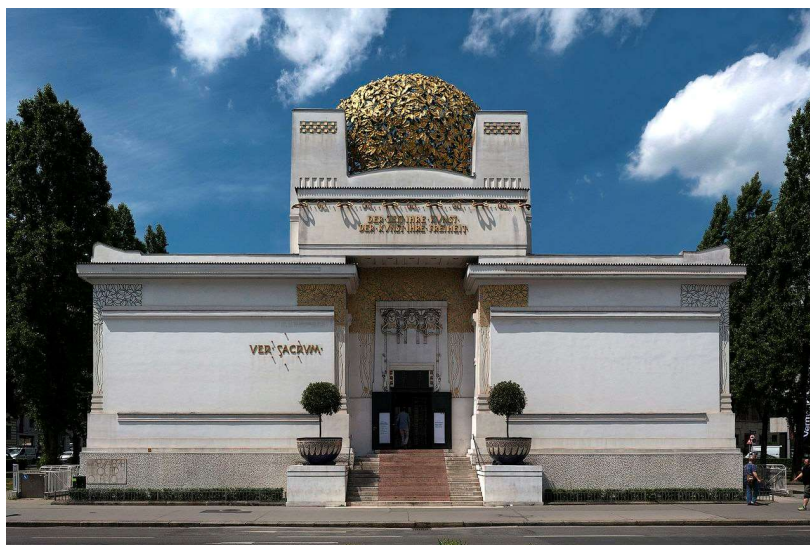

Secretaire 1903.

Osim slikara, ovdje su se istakli i mnogi arhitekti poput Otto Wagnera koji je dizajnirao zgrade „Linke Wienzeile“. Najpoznatija od tih zgrada je Majolikahaus čije je pročelje prekriveno majolikom tj. šarenim pločicama od pečene gline u cvjetnim motivima. Druga najpoznatija zgrada je „Kuća s medaljonima“ koja je dobila naziv po pozlaćenim medaljonima koji se nalaze na zgradi. Oba primjera su tipična za secesijski dizajn arhitekture.

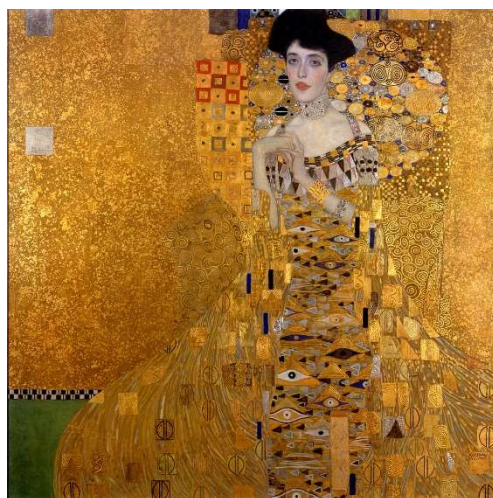
Osim Otto Wagnera, kao arhitekt se istaknuo i njegov učenik Joseph Maria Olbrich koji je projektirao najznačajniju zgradu ovog pokreta, a to je Secesijska zgrada (1897.-98.). Zbog njenog neobičajenog izgleda, mnogu su ju zvali "Mahdijeva grobnica" ili "Asirska pogodnost", ali njen položaj na nekadašnjem mjestu tržnice povrća također je doveo do nadimka "Zlatni kupus" zbog rešetke od lišća u kupoli. Zgrada je bila puna naznaka pokreta Bečke secesije kao npr. Naziv njihovog časopisa *Ver Sacrum* lijevo od ulaza te natpis iznad ulaza koji glasi „Der Zeit ihr Kunst - der Kunst ihr Freiheit“ (njem. Vrijeme je vaša umjetnost - umjetnost je vaša sloboda).

2.4. Slikarstvo i grafika

U slikarstvu i grafici najprisutnije su bile valovite linije, stilizirani biljni i životinjski oblici, geometrijski oblici i dekorativnost. Također je česti motiv bio žensko tijelo stilizirano kao oblik cvijeta ili općenito uklopljeno u prirodu. Kao već spomenuto, secesija je nastojala odvojiti se od akademizma i pravila i zato su joj načela bila živahnost i organičnost tj. nedostatak strogosti. Najprimjetnija stvar u ovim djelima su osnovne i jake boje koje su često bile neobično izmiješane sa zlatnom. Najbolji i najpoznatiji primjer i predstavnik ovog stila je slikar Gustav Klimt. On je bio jedan od

najistaknutijih slikara bečke secesije čija djela su izrazito dekorativna. Ona najviše prikazuju žensko tijelo i to tako da koristi geometrijske oblike, a od boja se najviše ističe zlatna.

Gustav Klimt: Poljubac 1907. –1908., Judita s Hofernovom glavom I 1901., Portret Adele Bloch-Bauer 1907.

Osim Gustav Klimta, češki slikar Alphonse Muncha se također proslavio diljem svijeta. Slikao je ilustracije, kazališne postere i reklame koji prikazuju elegantne žene s biljnim motivima. Česti lik njegovih djela bila je kazališna glumica Sarah Bernhardt. Najveći uspjeh doživio je u Parizu gdje je bio dio njihovog Art Noveaua i njegovi plakati su postali simbol ovog stila. Ono što se ističe na njegovim djelima je pretjerana dekorativnost, figurativni prikazi žena, bogate boje i simbolizam. Njegovi radovi su najbolji primjer ujedinjenja funkcionalnosti i estetike što je bio i cilj secesije.

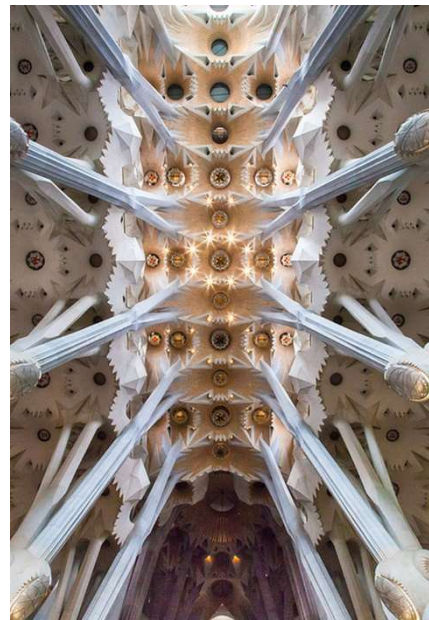
Alphonse Mucha: Daydream 1897., Četiri godišnja doba 1896., Gismonda 1896.

Ovi primjeri nam govore koliko je secesija utjecala na modernu umjetnost i grafički dizajn današnjice.

2.5. Arhitektura

Secesija je znatno utjecala na progresiju arhitekture u svijetu zbog svog udruživanja umjetnosti i funkcionalnosti. Elementi arhitekture tu su organski oblici i linije kao inspiracija prirode, dekorativnost i novi inovativni materijali poput željeza, stakla i armiranog betona.

Dok su se u Beču istekle zgrade arhitekta Otto Wagnera, u Španjolskoj se razvijao jedan od predstavnika secesijske (u Španjolskom „Modernisme“) arhitekture: Antoni Gaudi. Njegovi radovi smatraju se vrhuncem secesijske arhitekture. Najpoznatija je njegova „Casa Batlló“ sagrađena od 1904.-1908. godine. Nalazi se u ulici koja se naziva „Jabuka nesklada“ jer su sagrađene u stilu katalonske modernističke arhitekture koja se razvila po uzoru na secesiju. Sama kuća je još dobila naziv „Kuća kosti“ zbog njenih kamenih stupova koje podsjećaju na kosti. Osim kamenih stupova, neuobičajeni oblik ima krov koji podsjeća na leđa zmaja i zidovi ove kuće su šareno obojani. No, A. Gaudi nije ovako dizajnirao samo eksterijer svojih zgrada nego i njihovu unutrašnjost što se jasno vidi na njegovom idućem poznatom djelu „La Sagrada Família“ (katalonski, Bazilika Svete obitelji) iz 1882. Njezini kameni stupovi sagrađeni su u istom stilu kao Kuća Batlló, a ova crkva se smatra, osim secesijom, njegovim neo-gotičkim djelom. Crkva nažalost nikad nije bila dovršena nakon njegove smrti, ali Gaudi je imao puno simboličkih ideja zamišljenih za ovo djelo kao njezina visina koja simbolizira jedinstvo neba i zemlje te tri fasade s četiri tornja sa zvonima što predstavlja 12 apostola.

Osim A. Gaudia, jedan od početnih arhitekta secesije bio je belgijski arhitekt Victor Horta. On je prvi odbacio historicizam i prihvatio raditi s novim materijalima.

Osim arhitekture, došlo je do novih prostornih rješenja zbog novih i modernijih materijala: metalne ograde, izlozi, klupe i rasvjetna tijela. Namještaj je bio izrazito dekoriran floralnim i geometrijskim oblicima.

2.6. Njemačka- Die Jugend

U Njemačkoj je secesija bila poznata kao „Jugendstil“ zbog časopisa kojeg je Georg Hirth osnovao 1892. godine u Münchenu. Bio je ključan za promoviranje munhenskog jugendstila u društva te je promovirao upotrebu organskih oblika, dekorativnih elemenata i sintezu umjetnosti s funkcionalnošću. Mnogi umjetnici su objavljivali svoje radove u ovom časopisu od ilustracija, slika, tipografije i ostalog grafičkog dizajna pa čak i do književnih radova poput eseja i pjesama. Utemeljitelj münchenskog jugendstila smatra se slikar Franz von Stuck i smatra se „simboličkim slikarom“.

2.7. Hrvatska

Hrvatska secesija je u proizašla iz Bečke secesije 1898., a trajao je skroz do raspada Austro-Ugarske Monarhije 1918. godine. Iste godine pojavljivanja secesije, u Hrvatskoj je osnovano Društvo hrvatskih umjetnika koji su pratili ovaj stil. Jedan od hrvatskih umjetnika, Viktor Kovačić bio je učenik Otto Wagnera i kad se vratio iz Beča podijelio je njihove ideje u Hrvatskoj. Secesija je ostvarena na reprezentativnim građevinama u Zagrebu, Osijeku i Splitu, u ranim kiparskim radovima Ivana Meštrovića te na plakatu i predmetima primijenjene umjetnosti Tomislava Krizmana. Najpoznatiji hrvatski arhitekt bio je Viktor Axmann i on je sagradio mnogo secesijskih zgrada u Osijeku poput kina Urania i kuće Čačinović. Ulica Europska Avenija u Osijeku sadrži nizove secesijskih zgrada. Također u Zagrebu postoji par primjera secesijske umjetnosti poput Hrvatskog državnog arhiva, Trg Marka Marulića 21 koji je djelo Rudolfa Lubynskog nastalo 1913. godine. Idući primjer je Hrvatska pošta, Jurišićeva 13 sagrađena mađarskim stilom secesije.

3. Zaključak

Secesija je bila razdoblje inovacija i odvajanja umjetnika od pravila akademizma zbog naglog pogona industrijalizacije. Prepoznatljiva je po biljnim i životinjskim motivima, jakim bojama, organskom strukturom i još značajki koje ne prate određena pravila. Njen prvi razvoj iz Velike Britanije, Belgije i Francuske se proširio diljem Europe čak i do Hrvatske. Zbog secesije se razvila još veća veza između funkcionalnosti i umjetnosti tj. umjetnosti i svakidašnjeg života. Bez nje ne bi imali današnju modernu umjetnost.

4. Popis literature

Borsi, Franco, i Ezio Godoli: "Vienna 1900 Architecture and Design". New York, NY: Rizzoli International Publications, 1986.

Andre Mohorovičić, Vladimir Maleković, Viktor Žmegač, Ivan Balta, Azra Suljić, Nikola Batušić, Bogdan Mesinger, Branka Brlenić Vujić, Stjepan Sršan, Zlata Živaković-Kerže, Vilim Matić: Secesija u Hrvatskoj, Osijek 1997.

Ivo Pilar: Secesija : studija o modernoj umjetnosti, Zagreb

Boravac, I.: Opća povijest umjetnosti, Zagreb 2000.

Internetski izvori:

MUO:

<https://www.muohr/secesija-2/>

The Art Story:

<https://www.theartstory.org/movement/vienna-secession/>

Nova Akropola:

<https://nova-akropola.com/lijepe-umjetnosti/umjetnost/secesija/>

Arch Daily:

<https://www.archdaily.com/438992/ad-classics-la-sagrada-familia-antoni-gaudi>

Britannica:

<https://www.britannica.com/biography/Victor-Baron-Horta>

Slike:

Wikimedia commons:

https://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page